

IMPACTUL INIȚIATIVEI ACCES DESCHIS/"OPEN ACCESS" ASUPRA BIBLIOTECII TRADIȚIONALE

DIANA CIOCODEICĂ

Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București

diana_pkj@yahoo.co.uk

ABSTRACT: Open access (O.A.), as we will refer to it in the following lines, refers to a set of principles, practices, and norms that enable the online distribution of research results and scientific works from any field, for free, without fees or any other types of barriers, whether related to nationality, geographical space, or copyright.

O.A. represents the new paradigm in information and documentation, a true transformative force in the dissemination and accessibility of information. Open access platforms are both repositories of knowledge and active facilitators, supporters, and educators in promoting O.A. to researchers, institutions, and the general public. These platforms allow free, open, and globally accessible information and documentation.

The impact of O.A. on the traditional library is a profound change in the relationship between libraries and the academic community as a whole. O.A. initiatives have reshaped the relationship between users and publishers, library services, allowing immediate and unconditional financial access.

The endless dilemma for all those in the library and related sectors is connected to the end of the book and information in material form, as well as the total and permanent replacement of people working in libraries. We believe that an ineffable and subtle attraction resides in the pages of printed books, an attraction that will continue to delight the senses of readers of all ages and at all times.

KEYWORDS: open acces, library, research

Accesul deschis, la care ne vom referi cu O.A. în rândurile ce urmează, se referă la un set de principii, practici și norme, cu ajutorul cărora, rezultatele cercetărilor și lucrările științifice din orice domeniu sunt distribuite online, în mod gratuit, fără taxe sau alte tipuri de bariere, fie ele de naționalitate, spațiu geografic sau drept de autor.

Spre exemplu, platforma Choice, de la Association of College and Research Libraries, cuprinde webinarii, podcast-uri, publicații digitale, eseuri și white papers și acoperă o gamă

largă de tematici din zona biblioteconomiei precum dezvoltarea colecțiilor, leadershipul în bibliotecă, colecții speciale, cercetarea și comunicarea academică. Multe dintre resurse sunt disponibile gratuit, la fel ca și cele 114 ghiduri de bibliotecă regăsite tot sub umbrela Choice și concepute pe platforma LibGuides.

În acest context, este de reținut recomandarea lui Mihai Constantinescu care sugerează : „Poate că ar merita ca și asociațiile de biblioteci din România să-și dezvolte o astfel de platformă în care să încarce cursurile online

pe care le organizează și prezentările de la conferințe”.¹

Foto 1²

Un articol publicat în *Scientometrics* și prezentat pe blogul London School of Economics a analizat citările primite de 19 milioane de publicații de-a lungul unei perioade de zece ani, ajungând la concluzia (așteptată) că, „articolele publicate în acces deschis primesc mai multe citări, dar și că respectivele citări vin dintr-o zonă geografică mult mai diversă decât cele primite de articole publicate sub paywall”.³

Așadar, O.A. reprezintă noua paradigmă în informare și documentare, o adevărată forță transformatoare la nivelul diseminării și accesibilității la informație.

Digitalizarea lucrărilor existente, precum și cea a noilor publicații, elimină bariere de tipul celor financiare, topice, reușind răspândirea

informației pe arii extinse, globalizarea ei.⁴ Platformele cu acces deschis sunt atât depozitari de cunoștințe, cât și facilitatori activi, susținători și educatori în promovarea O.A. către cercetători, instituții și publicul larg. Acestea permit informarea și documentarea libere, gratuite și cu arie de cuprindere globală.

Impactul O.A. asupra bibliotecii tradiționale se traduce printr-o schimbare profundă a modului de relaționare dintre aceasta și întreaga comunitate academică.

Principiile de bază ale O.A. sunt:

1. acces gratuit, online, la articole de cercetare, publicații, baze de date și resurse educaționale;
2. disponibilitate imediată – cu rol accelerator în răspândirea pe loc a descoperirilor științifice și facilitarea dialogului academic în timp real;
3. reutilizarea – publicarea licențiată permite utilizatorilor să copieze, să transmită și să distribuie, precum și să adapteze/modifice lucrările, încurajând colaborarea, inovarea și crearea de lucrări derivate/adiacente;
4. conservarea de durată – depozitarea online și cea digitală asigură utilizarea conținuturilor pe termen foarte lung, oferind accesul la acestea și generațiilor viitoare.⁵

Inițiativele O.A. au remodelat relația utilizatori – edituri, servicii biblioteconomice,

¹ [Mihai Constantinescu], „O platformă excelentă pentru educația în biblioteconomie,” *BiblioFeed* # 61, 26 febr. 2024, accesat la data de 29 febr. 2024, <https://bibliofeed.substack.com/p/bibliofeed-61>.

² Sursa foto:

<https://pixabay.com/ro/illustrations/realitate-virtuala-vr-tehnologie-8903108/>

³ [Mihai Constantinescu], „Accesul deschis funcționează,” *BiblioFeed* # 61, 26 febr. 2024, accesat la data de 29 febr. 2024

<https://bibliofeed.substack.com/p/bibliofeed-61>.

⁴ Ivona Olariu, „Proiecte de informare și documentare în România”, *Tratat de biblioteconomie* vol. 4 (București: Asociația Bibliotecarilor Români, 2022), 41,42.

⁵ MD. Ashikuzzamann, „The Transformative Impact of Open Access Initiatives,” LIS Education Network. Library & Information Science Academic Blog, ultima modificare 17 dec. 2023, <https://www.lisedunetwork.com/the-transformative-impact-of-open-access-initiatives-in-libraries/>.

permițând accesul imediat și necondiționat financiar.

Foto 2⁶

O.A. prezintă o serie de beneficii:

1. Accesibilitate crescută la conținuturi didactice și metodologice, lucrări de cercetare și reviste de știință, indiferent de zona geografică de proveniență.

2. Creșterea vizibilității și descoperirea unor lucrări științifice. Impactul studiilor de cercetare a crescut datorită O.A. și, odată cu el, întreaga comunitate academică a fost îmbogățită.

3. Stimularea colaborărilor interdisciplinare. Abordarea transdisciplinară încurajează colaborări între cercetători, profesori și studenți din diferite domenii de activitate, conducând la soluții inovatoare pentru problemele complexe cu care se confruntă societatea actuală.

4. Susține educația și formarea continuă. Inițiativele O.A. încurajează dobândirea unor

abilități cheie de autocunoaștere și dezvoltare personală pe întreaga durată a vieții.

Provocări și perspective

Printre provocări se numără – găsirea unor modalități de finanțare sustenabilă, asigurarea calității și managementul abundenței de informații. Soluționarea proactivă a acestor impedimente revine bibliotecilor, care asigură succesul și răspândirea inițiativelor O.A.

Previziuni

Pe viitor se dorește un efort susținut pentru adoptarea la nivel global a liberului acces la sursele de informare, documentare și diseminare gratuită a cunoașterii către utilizatorul final. Se previzionează o creștere accelerată a avansului tehnologic în varii domenii de activitate.⁷

O serie de beneficii ale O.A. pot fi anticipate:

1. eliminarea barierelor – accesul nerestricționat al tuturor utilizatorilor;

2. recepție globală – înlăturarea granițelor geografice;

3. transparență/vizibilitate crescută – prin optimizarea motoarelor de căutare, cercetările din diferite domenii devin vizibile în timp real;

4. promovarea și facilitarea colaborărilor inter și transdisciplinare – se creează un adevărat ecosistem de cercetare științifică cu posibilitatea interconectării diferitelor domenii academice. Se oferă un spațiu în care cercetătorii își pot împărtăși unii altora descoperirile, ideile și ipotezele.

5. creșterea implicării utilizatorilor în social media și în online – crește implicarea comunității online în dezbateri și în găsirea de soluții pentru problemele complexe cu care societatea se confruntă astăzi.⁸

⁶ Sursa foto: "Open Access Logo," Wikipedia, design realizat de Public Library of Science, accesat la data de 29 febr. 2024, https://en.wikipedia.org/wiki/Open_access.

⁷ Ashikuzzamann, "The Transformative Impact".

⁸ Ibid.

Dilema nesfârșită a tuturor celor din sectoarele biblioteconomiei și a celor din cele adiacente este legată de sfârșitul cărții și informației aflată pe suport material, precum și de înlocuirea totală și permanentă a oamenilor care lucrează în biblioteci. Credem că, o atracție inefabilă și subtilă se află în paginile cărților pe

hârtie, atracție care nu va înceta să bucure simțurile cititorilor de toate vârstele și în toate timpurile.

Concluzionând, putem afirma că „într-o lume în schimbare, biblioteca este o punte între IERI și MÂINE – ea oferă siguranță, continuitate și încredere”.⁹

⁹ Rodica Lăzărescu, *Lectura – aventură didactică* (București: Editura Transversal, 2008), 195.